

18. Konklusioner: Triumviratet

Johan Schlüter forledte selv Eriks advokater til at tro, at § 23 var den eneste bestemmelse om konsumtion, men han fik hjælp til at narre EU-Domstolen og til at holde forbrydelsen skjult efter afsløringen. Snart stod det klart, at Danmarks handels- og konkurrencepolitik var kontrolleret af trekløveret Schlüter, Koktvedgaard og Schönning.

Teori contra virkelighed

Allerede vores korte telefonsamtale afslørede, at Mogens Koktvedgaard var Johan Schlüters mand. Jeg undersøgte hans position i den juridiske verden og kunne se, at han var øverst i hierarkiet. Det var næsten umuligt at gøre karriere som jurist, hvis man var i opposition til ham. Også Peter Schönning var Johan Schlüters mand. Uanset om jeg skrev til statsministeren, eller om Kim Behnke stillede spørgsmål til kulturministeren, så stod Peter Schönning klar til at dække over ham.

Det afgørende for mig var ikke den fantasifulde fortolkning af § 25, men at Kulturministeriet først fandt på den nu. Det havde været mere troværdigt, hvis jeg og EU-Domstolen havde fået samme forklaring i 1987, men det var heller ikke det afgørende. Ingen har betvivlet, at Imercos *Slotsstellet* var omfattet af begrebet brugskunst og derfor omfattet af § 25. Men også Dansk Supermarkeds advokater havde overset § 25. De kunne have sparet alle for en tur til EU-Domstolen, hvis de med henvisning til § 25 havde sagt: "Der er tale om udgivne eksemplarer, så ophavsretslovens § 25 giver os ret til at videresælge disse eksemplarer."

Det gik altså sådan, at EF-traktatens bestemmelser blev prøvet på situationen. Derfor er det uden betydning, hvordan § 25 fortolkes. Imerco-sagen viste, at trods ophavsretslovens bestemmelser kan man ikke forhindre salg af et eksemplar, der lovligt er bragt på markedet inden for Fællesskabet. Da Grethe Rostbøll svarede Palle Bo Schmidt fra Real Tasa Film, at hans virksomhed havde været ulovlig, var det forkert, uanset hvordan ophavsretslovens § 25 fortolkes.

Paragrafrytteriet ændrede ikke noget for mig. Jeg betvivlede Peter Schönning, fordi jeg levede i en anden virkelighed. Danmark var blevet medlem af EF, og det var alment kendt, at det betød et frit marked. Ole Andersen fandt påstanden om, at han anmeldte ulovlige film, fordi FDV ikke havde tilladt mine videoplader, så latterlig, at han fortalte mig om episoden. Jeg var jo selv blevet kontaktet af FDV længe før 1989 (side 84), og da jeg forsikrede, at jeg ikke udlejede videoplader, var reaktionen: "Jamen, så kan vi ikke gøre noget." Det var klart, at mit salg af videoplader påvirkede markedet, og mange af FDV's autoriserede udlejere var utilfredse med mit "uautoriserede" filmsalg. Selvfølgelig havde FDV grebet ind og standset salget af mine LaserDiscs, hvis det havde været muligt.

Min situation var nøjagtig den samme som Jakob Stegelmanns, da han solgte Super 8 film og blev angrebet af André Poulsen. Men det lykkedes ikke for André Poulsen at standse ham, selvom han gjorde et ihærdigt forsøg.

Ove Jensen og FDV's forhandlerautorisation

FDV's forhandlerautorisation fastholdt de danske videoforhandlere i et jerngreb. Det blev demonstreret i en retssag mod videoforhandler Ove Jensen fra Nordborg. Han ejede en almindelig videoudlejningsforretning med videogrammer, som han leasede på normal vis hos FDV's medlemmer. Alt var fint, indtil han blev beskyldt for at udleje piratkopier og "salgsfilm". Jeg hjælper ikke folk, der tjener på piratkopier, men Ove Jensen blev ikke anklaget, endsige retsforfulgt eller dømt for at have fremstillet eller udlejet piratkopier. Alligevel ødelagde FDV hans tilværelse. Under et falskt navn lejede FDV's kontrollant en film i hans butik, og da den ikke blev afleveret igen, anmeldte Ove Jensen rutinemæssigt sagen til politiet.

Først efterfølgende, den 19. juli 1991, fik han en forklaring. Da fik han et brev fra FDV med en meddelelse om, at forhandleraftalen var ophævet, fordi "det var konstateret", at han udlejede piratkopier og salgsfilm. Ove Jensen kendte intet til piratkopiering, men han tilstod og beklagede, at en af hans ansatte var kommet til at udleje en salgsfilm. Han bad mindeligt om at få normaliseret forholdet til FDV. Mens korrespondancen stod på, udlejede han de film, han havde leaset på normal vis, og så blev han slæbt i fogedretten.

Fogedretten i Sønderborg nedlagde derefter forbud mod hans udlejning af film. Der er tale om FS nr. 1194/1992. Forbuddet var begrundet med, at han efter den ensidige meddelelse fra FDV ikke længere havde "rekvirentens samtykke".

Indtil da havde ingen anfægtet FDV's selvbestaltede udlejningsmonopol ved at henvise til ophavsretsloven. Mit råd til Ove Jensen i justificationssagen var at bede FDV's medlemmer dokumentere, at de repræsenterede ophavsmændene, og det førte til et interessant processkrift, hvor Johan Schlüter kategorisk afviste, at FDV skulle dokumentere noget. FDV var det eneste offentligt anerkendte organ med hensyn til afklaring af sådanne spørgsmål. Det kunne ikke fungere effektivt, hvis de skulle bevise deres rettigheder, svarede han, og det accepterede byretten!

Fogedretten skal udtale

Fogedretten må ved afgørelsen lægge til grund, at rekviritus indtil den 19. juli 1991 var forhandler med godkendelse hos rekvirenten til distribution ved udlejning og anden form for distribution af videogrammer, hvortil rettighederne til de herpå værende filmværker indehaves af videogramdistributørerne og erhvervet efter aftale med ophavsrettens indehaver til distribution ved udlejning og anden form for distribution. Efter den 19. juli 1991 har rekviritus ikke længere haft rekvirentens samtykke til at distribuere ved udlejning og anden form for distribution videogrammer, hvortil rettighederne indehaves af videogramdistributørerne. Rekvirenten findes ved de fremlagte oplysninger og forklaringen fra vidnet Frank Halle at have godtgjort, at der fra rekviriti forretning distribueres videogrammer i strid med rekvirentens ophavsrettigheder.

Fogedrettens kendelse, 14. maj 1992

Foreningen af Danske Videogramdistributører varetager på vegne af rettighedshaverne i Danmark enhver relation og besvarer forespørgsler fra offentlige myndigheder, deltager i udvalg om nye lovtiltag, afklaring af retlige forhold overfor internationale organisationer og rettighedshavere. Foreningen af Danske Videogramdistributører er medlem af International Video Federation, der består af de nationale organisationer i Vesteuropa og USA samt Norden. Foreningen af Danske Videogramdistributører er det eneste reelle offentligt anerkendte organ med hensyn til afklaring af spørgsmål om ophavsrettigheder til filmværker og beskyttelse deraf, ligesom Foreningen af Danske Videogramdistributører som før nævnt er den eneste danske organisation, der deltager i det arbejde, der foregår på internationalt plan via International Video Federation.

Det er en nødvendighed for at fungere effektivt og på hensigtsmæssig og tilstrækkelig vis sikre at imødegå krænkelse af enerettighedshavernes ophavsretligt beskyttede filmværker, at videogramdistributørerne ikke yderligere skal dokumentere sine rettigheder.

FDV's supplerende processkrift, 30. november 1993

Ove Jensens skæbne var forudsigelig. Hans investering i videobutikken var blevet værdiløs. Han mistede sin virksomhed, og han mistede sit hus, og det var mere, end ægteskabet kunne holde til. Han mødte alene til justifikations sagen i Retten i Sønderborg, for han havde ikke penge til en advokat. Han blev dømt på stedet. Dommeren skulle ikke engang bruge 30 sekunder til at overveje sagen.

Ove Jensen blev dømt til at betale erstatning på 500 kr./pr. film for at udleje efter at have mistet sin autorisation. Det var uden betydning, at det var videogrammer, han allerede havde betalt for at udleje. FDV's ophævelse af aftalen var afgørende, og sådan tjente de én gang til på kassetter, de allerede havde fået betaling for.

Retten skal udtale

Det må anses for godtgjort, at sagsøgte efter ophævelsen af forhandleraftalen, og efter at der den 14. maj 1992 var nedlagt fogedforbud mod hans virksomhed, fortsatte med at udbyde videogrammer i strid med sagsøgerens rettigheder frem til den 26. august 1992, hvor det under en fogedforretning til beslaglæggelse af videogrammer blev konstateret, at sagsøgte i forretningen annoncerede med køb og salg af videogrammer.

Thi kendes for ret:

Sagsøgte, Alt i l'eren ved Ove Jensen, skal til sagsøgeren, Foreningen af Danske Videogramdistributører ved advokat Johan Schlüter, som mandatar for Egmont Film A/S, Scanbox Danmark A/S, Esselte Video A/S, Metronome Video A/S, Pathé-Nordisk Film Video A/S og Irish Video A/S, betale 213.500 kr. med sædvanlig procesrente fra den 22. maj 1992, til betaling sker.

Retten i Sønderborgs dom, 9. marts 1994

Magtens tredeling

Det fungerede ikke til folkets tilfredshed med en enevældig hersker i spidsen for samfundet. Derfor blev demokratiet indført. Allerede i 1700-tallet udviklede den franske forfatter Montesquieu princippet om magtens tredeling som et værn mod magthavernes misbrug af deres position. Princippet er stadig et grundlæggende element i de europæiske demokratier og formelt også i Danmark:

1. Den lovgivende magt: Folketinget.
2. Den udøvende magt: Regeringen og den offentlige forvaltning.
3. Den dømmende magt: Domstolene.

Idéen er at dele magten i uafhængige enheder, så de opvejer og kontrollerer hinanden og således sikrer, at enkelte personer eller grupper ikke får for meget magt. I Danmark er det principielt sådan, at Folketinget skal vedtage de love, borgerne skal indrette sig efter. De offentlige organer, herunder politiet, holder øje med, om borgerne overholder lovene, og hvis de ikke gør det, kan borgerne bringes for en uafhængig domstol, som dels skal straffe borgerne for lovovertrædelser, dels skal beskytte borgerne mod overgreb fra de to andre statsmagter.

Pressen omtales af og til som den fjerde statsmagt, og den ynder at omtale sig selv som "samfundets vagthunde", da pressen fører en slags uformel kontrol med de andre statsmagter. Dens årvågenhed i forhold til monopolerne lader dog noget tilbage at ønske. Lysten til at skrive om FDV's magtmisbrug har været beskeden.

FDV formåede at samle den totale magt i organisationen. Det var FDV, der alene bestemte, at man ikke kunne drive en videoudlejningsforretning i Danmark uden en forhandleraftale med FDV, en såkaldt "autorisation". Ikke én eneste folkevalgt politiker var med til at bestemme, at det skulle være sådan.

FDV fik også tilranet sig den udøvende magt. Det var FDV selv, der via sine kontrollanter førte tilsyn med forhandlerne og så efter, om de overholdt FDV's regler, hvad enten der var tale om piratkopiering, hvilket burde være en sag for politiet, eller om der var tale om mere uskyldige overtrædelser som køb/salg/bytte af film, udlejning af salgskassetter, udlejning af importerede videogrammer, eller om man bare flyttede kassetterne mellem forskellige butikker i samme kæde. Det blev Viggo Frisdal straffet for at gøre i Kjørulf Videos butikker (side 97).

Hvis man overtrådte FDV's regler, blev man ikke nødvendigvis anklaget og stillet for en uafhængig domstol. FDV var dommer og bøddel og eksekverede selv straffen: Den formastelige mistede sin autorisation og dermed retten til at drive videoforretning. Der var ingen rettergang og ingen mulighed for appel.

Ove Jensen blev aldrig anklaget for at have fremstillet piratkopier, så han fik aldrig chancen for at forsvare sig. Som det fremgår af fogedrettens afgørelse, var den forbrydelse, som blev indbragt for domstolene, at han fortsatte med at udleje de videogrammer, han allerede havde betalt for at udleje, efter at FDV ensidigt og imod hans protest havde ophævet hans autorisation.

Til samtlige forhandlere!

I den seneste tid har Foreningen af Danske Videogramdistributører i en række tilfælde konstateret, at videoforretninger har etableret filialer uden behørig tilladelse fra foreningen, eller som ikke opfylder de krav, videogramdistributørforeningen stiller hertil.

Videogramdistributørforeningen har fundet det nødvendigt generelt over for alle autoriserede forhandlere at præcisere de gældende regler ved oprettelse af filialer. Der vil blive foretaget stikprøvekontrol af, at vilkårene for etablerede filialforhold er overholdt.

Johan Schlüter til alle videoforhandlere, 20. juni 1991

EU's opgør med de gamle håndværkerlaug

Middelalderens håndværkerlaug siges at være hovedårsagen til, at samfundene i middelalderen var så stillestående. Da borgerskabet begyndte at få magt, var det et vigtigt politisk mål at liberalisere adgangen til at arbejde.

Middelalderens laug kontrollerede, hvem der havde lov til at udøve bestemte erhverv. De sikrede, at antallet af håndværkere ikke oversteg, "hvad der var brug for." I praksis førte det til, at bestemte erhverv gik i arv inden for de familier, som allerede var kommet ind i varmen. Laugene kontrollerede også kvalitet og priser på de varer, der blev produceret.

Liberalisering af erhvervslivet og adgang til fri næring blev et politisk mål, og principielt fik laugenes magt dødsstødet med Grundloven i 1849 eller i hvert fald senest med Næringsloven af 1857. Adgangen til fri næring er også et udtrykt mål i Det Europæiske Fællesskab. Som nævnt var et autorisationskrav som betingelse for at importere foderstoffer i strid med EF-traktatens artikel 30 (side 124). Også konkurrencereglerne står formelt i vejen for en kontrollerende adfærd.

Ikke desto mindre lykkedes det for Johan Schlüter at genindføre disse middelalderlige tilstande i videobranchen. Som et andet gammeldags laug kontrollerede FDV, hvem der måtte være med, og FDV kunne smide dem ud, de blev trætte af. Selv hvis man som virksomhedsindehaver oprettede flere filialer, skulle det også godkendes af FDV, og driften af dem skulle følge FDV's regler.

Man kunne ikke engang regne med at få leveret de film, man bestilte, for det kom an på, om medlemmerne mente, om der var brug for flere forhandlere i området!

Vedr.: SV 12475 Dødbringende våben 3

Din telefonbestilling af d.d. kan desværre ikke efterkommes, idet vi har vurderet, at vi har dækket os ind med de forhandlere, vi samhandler med mht. Dødbringende våben 3 på Bornholm.

Metronome Video A/S til Videoudlejningen i Rønne, 2. februar 1993

Et moderne triumvirat

Johan Schlüter, Mogens Koktvedgaard og Peter Schønning udgjorde et moderne triumvirat. Johan Schlüter og Mogens Koktvedgaard delte de poster, der vedrørte immaterialret og konkurrenceret. Lige meget, hvor man end vendte sig, stod der enten Mogens Koktvedgaard eller Johan Schlüter øverst på listen, hvis emnet var immaterialret eller konkurrenceret. Jeg blev derfor heller ikke overrasket over at se, at Mogens Koktvedgaard var formand for Monopolrådet, da Erik forgæves bad om hjælp dér, da han blev forfulgt af FDV og de internationale producenter.

Kort efter, at FDV også havde overfaldet mig, og Aalborg Stiftstidende havde skrevet om konflikten, fik jeg brev fra min tidligere rektor på Aalborg Katedralskole, Henning Spure Nielsen. Jeg er ikke i tvivl om, at han forsøgte at opmuntre mig, men hans ord fik det til at løbe mig koldt ned ad ryggen: "Professor Mogens Koktvedgaard må efter min mening anses for en retssamfundets garant."

Der var i den grad tale om, at man lod ulven passe får. Sådan tænkte jeg efter telefonsamtalen, og det indtryk blev forstærket i de efterfølgende år. Med Peter Schønning som bolværk i Kulturministeriet kunne FDV slippe fra hvad som helst. Indførelsen af særloven om udlejning af film i § 23, stk. 3, viste, at det er nemt at få en betydningsfuld lov vedtaget uden folketingsmedlemmernes viden. Man skal blot have den rigtige indflydelse, og det havde triumviratet.

Mogens Koktvedgaard og Peter Schønning er de eneste, som med sikkerhed læste min rapport, så de vidste begge, at § 25 var overset i retssagen mod Erik og at EU-Domstolen blev ført bag lyset. Begge valgte at dække over det.

I årtier har de systematisk undergravet ophavsrettens oprindelige beskyttelse af kunsten og kunstnerne og gjort den til et instrument for en politik, der overlader verdenshandelen til den internationale industri. Dette gennemgås udførligt i del 4: *Da frihandel blev afskaffet.*

Optimisme før mødet med domstolene

Før FDV angreb mig, bebrejdede jeg ikke dommerne noget, og jeg så frem til at afsløre Johan Schlüter. Erik blev så dårligt rådgivet, at dommerne ikke kunne gøre andet, og FDV's adfærd var almindeligt accepteret. I min naivitet troede jeg, at det ville gøre en forskel, når dommerne blev konfronteret med sandheden.

Jeg håber, du vil kunne opnå en fair behandling; det fortjener du! Og trods alt mener jeg fortsat, vi her til lands lever i et retssamfund, befriet for den korruption, som kendes fra andre - også europæiske - lande. Professor Mogens Koktvedgaard må efter min mening anses for en retssamfundets garant, og vort politiske system rummer, selv efter store vanskeligheder på det sidste, kvaliteter, der er sjældent at finde andre steder uden for landets grænser.

Rektor Henning Spure Nielsen til Laserdisken, 23. juni 1992